

Právnické fakulty v Německu.

Jan Jiří Rückl.

V Mnichově, 20. června 1921. *)

Je dobře, všímáme-li si poměrů zahraničních. Jen tak se naučíme oceniti přednosti svých vlastních, domácích zřízení, event. rozeznati to, co by se na nich mohlo k jich prospěchu změnit. Proto se chci dnes zmíniti o poměrech na právnických fakultách našeho německého souseda, přes to, že právě vše, co jedná o »věcech teutonských«, jest u nás nyní více než nepopulární.

Podstatný rozdíl právního studia v Německu od našich fakult záleží v úpravě zkoušek a v obsahu studijní látky. Téměř každá universita má oddělenou fakultu právnickou (pro juristy justiční a správní) od národohospodářské. Naše tři státní zkoušky, tři rigorosa neexistují — místo nich celé čtyřleté studium uzavírá zkouška jediná. Předmětem jejím jest veškerá probraná látka: Zkouška písemná sestává ze 4 úloh a vztahuje se na 8 oddělených předmětů, v ústní se skládá počet ze všech 12 zavedených disciplín. Kromě toho jest zvláštní zkouška doktorská.

Přednášky jsou rozděleny na theoretické (systematické), konversatoria a repetitoria, cvičení exegetická (pro výklad pramenů) a praktická. Tak zv. cvičení seminární jsou určena pouze pro posluchače interessované na poli vědeckého badání, pročež jsou též úplně oddělena od »praktik«. Předmětem přednášek jest z velké části právo platné. Ještě v létech sedmdesátých byla vyhrazena polovička studijní látky právním dějinám, t. j. právu římskému. A contrario oněch dob, jež byly doménou abstraktní t. zv. »Begriffsjurisprudenz«, jest před válkou toto rozdělení již úplně změněno; střed tvoří studium občanského zákoníka a římskému právu zůstaly jen přípravné přednášky jediného semestru.

Kromě úvodu v pojmy občanského práva poslouchá dnes německý právník v prvním semestru římské právní dějiny (prameny, ústava, trestní právo a civilní proces), římské právo soukromé, německé dějiny právní a německé právo soukromé. Druhý semestr jest již vyhrazen platnému právu civilnímu (všeob. část a obligace), jehož ostatní části (věcné, rodinné a dědické), pak právo obchodní a soukromé mezinárodní následují v semestrech dalších.

Než současně s touto látkou se uplatňují již od prvých semestrů přednášky veřejnoprávní: státní, trestní, církevní (dnešní katolické a protest) a mezinárodní právo. Po nich dochází k civilnímu a trestnímu procesu, právu konkursnímu a správnímu. Stejně již ode dne prvního vstupu na fakultu se poslouchají povinné přednášky národohospodářské (theorie, politika, věda finanční) a všeobecná státověda.

V Bavorsku kandidát závěrečných zkoušek se musí mimo to vykázati, že během 8 semestrů absolvoval kromě vytčené látky

*) Došlo opožděně.

právní a národohospodářské ještě 8 řádných přednášek, nejméně po 4 hodinách, jichž volba jest úplně svobodnou. Lze je zvoliti jak z přednášek universitních, tak i na vysokých školách technické a obchodní. V Prusku jest zase zavedena formální povinnost, aby se kandidát vykázal určitým počtem vysvědčení o písemných pracích z t. zv. »praktik«.

V Německu jest dnes velmi aktuální hnutí pro reformu právního studia. Přes to, že dnešní doba jest vzhledem na celkovou situaci vnitřně-politickou k podobným »císařským řezům« dosti nevhodná, volá se po reformách okamžitých, které by zlepšily na vzdělání právníků vše, co se jen zlepšiti dá. Zdůrazňuje se, že dnes, kdy říše ztratila jeden svůj pilíř — vojsko, musí jí býti zachován druhý — administrativa; proto že jest třeba za vzájemné spolupráce učitelů a posluchačů odstraniti vše, co snad dosud brání potřebnému pokroku.

Reformní návrhy týkají se především poměru theorie a praxe při studiu práv. Navrhuje se t. zv. »Zwischenpraxisssystem« (viz na př. přednášku prof. Zitelmana v Göttingách 27. čce. 1920) t. j. aby právník absolvoval v řadě za sebou: úvodní studium na fakultě, úvodní praxi, prohloubené studium na fakultě a znovu kratší praxi. Teprve na to směl by býti připuštěn ke státní zkoušce. Výrazu došla tato snaha již v zavedení »názorného studia« u soudů a pod. úřadů během letních prázdnin. Neméně urputný spor vedou dnes Němci o právo římské. Ač na př. proti universitám bývalé monarchie habsburské jest rozsah romanistických přednášek na říšských fakultách velice nepatrný, přec se požaduje ještě další sужení. Žádá se opět omezení systematických výkladů a za to značné rozšíření exegese římských pramenů jakožto nejlepšího prostředku k osvojení si čistého právního myšlení a logického úsudku. Jiný směr požaduje opět přeložení romanistických přednášek z prvního semestru na některý z pozdějších, dokládaje se faktem, že spíše se posluchač-začátečník nadchne pro živé právo platné než pro cizí a jen těžko přístupnou látku historicko-právní. Ohledně reforem vyučovací techniky zasluhují zmínky jen návrh na zavedení písemné disertace a návrh na jakési »sestátnění« instituce t. zv. »soukromých repetitorů«, v Německu velmi rozšířené*) (asi na způsob našich »klinických asistentů« na fakultě lékařské).

Nemusím ani snad zvláště připomínati, že organizace spolková hraje na německých fakultách roli více než význačnou. Na každé universitě jest nekonečná řada spolkových skupin, jichž charakter většinou není motivován vědecky, nýbrž politicky, nacionálně neb nábožensky. Za dnů pádu staré německé říše byla dána studentstvu s a m o s p r á v a a v l a s t n í ú s t a v a. Děkan fakulty svolá každý semestr profesory i posluchače k »fakultnímu shromáždění«, kde si mimo jiné zvolí posluchači své zástupce do t. zv. »odborných výborů«; tyto výbory, doplněné dvěma členy fakulty, tvoří most vzájemné důvěry mezi studentstvem a profesory,

*) Srovnej citovanou přednášku Zitelmannovu v Göttingách.

projednávají přání obou stran a účelné reformní návrhy předkládají dále příslušným úřadům. Vžily se velmi rychle a hlavně v bouřlivých dobách roku 1919 se osvědčily. Takto čistě podle státoobčanského principu utvořené výbory všech universit jsou spojeny v říšský svaz.

Upozorňuji zde na instituci, jejíž zřízení by se i u nás jistě osvědčilo — akademický bytový úřad. Není to snad akce svěpomocná, nýbrž úřad, zřízený rektorátem. K pozoruhodným výsledkům své činnosti došel tím, že jaksi zmonopolisoval pro sebe veškeré studentské byty. Každý posluchač musí se zde hlásiti — jinak není vůbec zapsán; má-li již byt, je tím věc vyřízena. Nemá-li jej, obdrží jej prostřednictvím úřadu, neboť každý pronajímatel studentských bytů jest závazně povinnen oznámiti uprázdnění universitě. Proto jest akademický úřad bytový též s to, vystavovati na černé desce stálý, velm ipřehledný a podrobný seznam všech bytů volných. Myslím, že by se podobné účelné a prakticky organisované zařízení i u nás velice osvědčilo.

Odrkazem dnešního stavu německé říše jest i t. zv. universitní otázka cizinecká. Téměř všechny vysoké školy německé kladou těžké překážky příslušníkům t. zv. »nepřátelských národů«, mezi něž počítají i nás. Jen stěží a pomalu se tento neudržitelný poměr jasní . . . Pro nás, československé právníky, mají však university německé říše a pozornost jim věnované dvojí velmi závažný význam. Především vědecký — myslím známou důležitostí střídání universit; nezáleží na tom, jaké přednášky právník poslouchá, nýbrž koho poslouchá. Jistě měl pravdu onen anglický jurista když řekl, že účelem právního studia jest »not information but formation of mind«. My máme nyní tři vlastní university, jistě by bylo velmi záhodno, aby naši právníci hodně využili této příležitosti a aspoň 2 semestry absolvovali na některé z druhých universit československých, u toho či onoho proslulého učitele. A nejenom to! Dnes není již světové války, a proto opět by měl vstoupiti více do popředí význam studia zahraničního. Al již na universitách západu, či na universitách německých, u nichž značnou výhodou pro nás jest kursovní relace německé marky. Bylo by jistě prospěšným, kdybychom po jeden neb dva semestry — třeba po absolutoriu — poslouchali některého známějšího učitele cizího a prohloubili tak to, co jsme se naučili doma.

Pozornost věnovaná universitám německým má však speciálně pro nás ještě velmi značný význam politický. Právě vzhledem na naši geografickou polohu a poměry hospodářské, stejně jako vzhledem na náš staletý rasový boj jest nutno, abychom věnovali studium věcí německých více pozornosti, nežli jsme činili dosud. A university hrají v německém národním životě tak značnou úlohu jako snad v žádném jiném státě: na nich bylo duševně připravováno pozdější dílo Bismarckovo, na nich bylo živeno a pěstováno vědomí o poslušnosti k jedinému národnímu celku . . . a právě dnes jsou to opět university, z nichž vycházejí nacionální proudy a snahy. Upozorňuji zde jen na nehlučné práce

»duševního reformátora« dnešního Německa, tichého učence z Jeny Rudolfa Eukena. Jistě že správně vystihl pravý stav věcí Mr. Winston Churchill, když prohlásil ve své nedávné řeči v Manchesteru (8. června 1921): »Musíme dovést rozuměti francouzskému stanovisku, protože hluboce v srdci Německa, zajištěna jeho universitách a v těch mocných silách, které byly válkou sesazeny s trůnu, tkví trvale myšlenky, míru evropskému nebezpečné.« A skutečný význam těchto myšlenek a ideových proudů, jakož i sílu svého nepřítele se naučíme oceniti jen vlastní zkušeností a přímým poznáním, abychom ji v budoucnosti ani nepodceňovali, ani nepřeceňovali.

Mezinárodní organizace práce.

Dr. J. Kolářik (Praha).

I.

Dnešní mezinárodní organizace práce jest dána XIII. částí mírové smlouvy versaillské; tato část zabývá se úpravou sociální otázky pro všechny členy Svazu Národů. V úvodu k této »ústavní listině práce« se praví, že účelem Svazu národů jest založení obecného míru a tento mír může spočívatí jen na podkladě sociální spravedlnosti; proto usnesly se smluvní strany, ujednávající mírovou smlouvu versaillskou, že založí vedle Svazu národů — či lépe řečeno v něm — stálou organizaci, která by se snažila o uskutečnění sociální spravedlnosti ve všech státech, které jsou členy Svazu národů.

Tato stálá organizace jest jednak mezinárodní konference práce, která se má svolati nejméně jednou za rok k poradám, a jednak mezinárodní úřad práce v Ženevě. Mezinárodní konference práce je shromáždění členů Svazu národů: každého členu zastupuje v něm čtvero zástupců (2 vládní, 1 zaměstnavatel, 1 dělník). Každý delegát může míti odborné poradce a to nejvýše 2 pro každou věc, o níž se má jednati. Hlasovací právo mají ovšem pouze delegáti. Kdyby některý stát členský nejmenoval jednoho ze dvou mimovládních delegátů, na jehož jmenování má právo, může druhý mimovládní delegát se sice zúčastniti rozprav, avšak nesmí hlasovati, aby nebyla porušena rovnováha mínění zástupců zaměstnavatelů a zástupců dělnictva. Konference může také zamítnouti přijetí kteréhokoliv delegáta dvouřetinovou většinou hlasů: byl-li zamítnut delegát mimovládní, posuzuje se právo zbývajících mimovládních delegátů téhož státu tak, jako kdyby onen odmítnutý nebyl býval jmenován.

Mezinárodní konference práce má zasedati v sídle Svazu národů, avšak může zasedati i kdekoli jinde, jak se již skutečně dvakráte stalo (ve Washingtoně a v Janově).

Mezinárodní úřad práce byl zřízen v Ženevě, jakožto sídle Svazu Národů a je podřízen správní radě, skládající se z 12 osob zastupujících vlády, ze 6 osob zvolených delegáty, kteří